Vocabulari taurí

Llenguatges Específics
Sèrie Menor, 1

Vocabulari taurí

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CIÈNCIA
COLOMAR EDITORS

FITXA CATALOGRÀFICA RECOMANADA

VOCABULARI taurí.— València: Generalitat Valenciana, Conselleria d'Educació i Ciència - Colomar Editors, 1993.— .— (Llenguatges Específics; Sèrie Menor, 1)
D.L.:
ISBN:

© D'aquesta edició: Generalitat Valenciana, Conselleria d'Educació i Ciència. Direcció General de Política Lingüística - Colomar Editors

ISBN:
Dipòsit legal:
Impressió:

INTRODUCCIÓ

El bou és possiblement un dels animals que més atracció ha suscitat entre els pobles de la ribera del Mediterrani. De ben antic, ha estat present en la nostra cultura. Al paleolític ja n'hi ha representacions que ens el mostren com a objecte de culte. I són moltes les religions en les quals el bou ha adquirit un paper essencial. Entre els mesopotàmics representà la força viril; en altres religions ha simbolitzat la fertilitat i el poder, i en altres encara ha assumit la condició de víctima propiciatòria de sacrificis diversos.

També ha sigut un element permanent de les nostres festes i celebracions. Hi ha una llarga tradició en les festes majors dels nostres pobles de córrer davant els bous, en places improvisades, en carrers plans i fins i tot en la mateixa platja, intentant portar-lo al mar. És el desafiament a la força viril representada ancestralment pel bou.

El bou forma part indestriablement del nostre llegat cultural. I amb aquest vocabulari hem volgut contribuir a rescatar i difondre les paraules amb què hem anat bastint la nostra relació de convivència secular amb els bous.

Jesús Huguet i Pascual
Director general de Política Lingüística

A

abeurador *m.* Lloc disposat per a donar beure al bestiar.
• *Cast.* abrevadero.

abonament *m.* **1.** Lot d'entrades o bitllets que es compren conjuntament i que permeten assistir als espectacles taurins d'una temporada completa o d'un nombre de corregudes que programa l'empresa que regenta la plaça. **2.** Nombre total d'aficionats o espectadors abonats que assisteixen a unes determinades festes taurines.
• *Cast.* abono.

acomodador -a 1. *adj.* Que acomoda. **2.** *m.* i *f.* A les places de bous, persona encarregada de designar als assistents els seients que han d'ocupar.
• *Cast.* acomodador -a.

adornament *m.* **1.** Acció de guarnir alguna cosa o animal (els cavalls, les mules, etc.) d'accessoris que l'embellesquen. **2.** Allò que serveix per a embellir alguna cosa o animal. **2.** *fig.* Gallardia del torero en la faena.
• *Cast.* adorno.

afició *f.* **1.** Inclinació cap a la festa de bous. **2.** Nombre de persones que assisteixen assíduament a les festes taurines o que hi tenen un

gran interés.
• *Cast.* afición.

aficionat -ada *adj.* i *m.* i *f.* **1.** Que té afició per la festa taurina. **2.** Persona que toreja sense ser professional.
• *Cast.* aficionado -da.

agafada *f.* Acte d'agafar el bou (una persona) amb les banyes.
• *Cast.* cogida.

ajudant -a *m.* i *f.* **ajudant -a del matador** Persona encarregada de facilitar al destre i la seua quadrilla els utensilis que utilitzaran durant el toreig.
• *Cast.* mozo de estoques.

alternativa *f.* Cerimònia per la qual un matador de bous, anomenat *padrí,* autoritza un matador de vedells perquè actue en lloc seu.
• *Cast.* alternativa.

apadrinar *v. tr.* Concedir (un matador de bous) l'alternativa a un matador de vedells.
• *Cast.* apadrinar.

aplaudiment *m.* Acció de batre de mans en senyal de viva aprovació, d'entusiasme.
• *Cast.* aplauso.

apoderat -ada 1. *adj.* De molt de poder. **2.** *m.* i *f.* Persona que té poders d'un destre per a representar-lo davant de les empreses taurines i procedir en el seu nom, i que cobra un tant per cent dels honoraris del seu representat, llevat que els dos hagen firmat una exclusiva.
• *Cast.* apoderado -da.

aprenent -a *m.* i *f.* **aprenent de torero** Persona, generalment jove, que aspira a obrir-se camí en el toreig i comença a practicar-lo, de vegades, en les ramaderies o inter-

venint en proves o corregudes de vedells.
• *Cast.* maletilla.

arena *f.* **1.** Conjunt de partícules molt fines de pedra que s'acumulen al fons i a les vores de la mar i dels rius i que s'utilitza per a la part central de les places de bous on es toreja. **2.** *fig.* Part central o cercle d'una plaça de bous on té lloc la correguda. **3. baixar a l'arena** *fig.* Acceptar la lluita, un combat.
• *Cast.* **1.** arena. **2.** anillo, arena, redondel, ruedo. **3.** echarse al ruedo.

arnés *m.* Guarniment.
• *Cast.* arnés, jaez.

arreu *m. pl.* Guarniment.
• *Cast.* arreo, jaez.

arrossegament *m.* Acció de les mules de traure de l'arena el bou i els cavalls morts.
• *Cast.* arrastre.

art *m.* [o *f.*] **1.** ***a.*** Habilitat, destresa, a torejar adquirida amb l'estudi, l'experiència, l'abnegació. *L'art de ser bon torero.* ***b.*** Manera de torejar segons les regles. *Torejar amb art.* **2.** Sistema de preceptes i regles per a torejar bé. *L'art del toreig.*
• *Cast.* arte.

avís *m.* **1.** Advertència que fa el bou de banyegar el torero. **2.** Advertència que fa el president del festeig al torero, quan prolonga la faena més temps del prescrit pel reglament. **3.** Advertiment que fa l'empresa al públic per anunciar la substitució de matadors, banderillers, picadors o ramaderies.
• *Cast.* aviso.

B

banderilla *f.* **1.** Bastó de set a vuit decímetres de llarg adornat amb banderetes o tires de paper, amb una llengüeta de ferro en un cap, que els toreros claven al bescoll del bou. **2.** *pl.* **clavar banderilles** Clavar banderilles al bou, cosa que es fa durant el segon terç del toreig per reanimar-lo.
• *Cast.* **1.** banderilla, palitroque, palitoque. **2.** banderillear.

banderiller -a *m.* i *f.* Membre de la quadrilla encarregat de clavar banderilles.
• *Cast.* banderillero -ra.

banya *f.* Protuberància frontal que, en nombre d'un parell, posseeixen molts remugants, com ara els bòvids (bou, vaca...), que les empren sovint com a òrgans d'atac.
• *Cast.* asta, cuerno.

banyat -ada *adj.* Proveït de banyes.
• *Cast.* astado -da.

banyegar *v. tr.* Clavar banyades.
• *Cast.* cornear, acornear, empitonar.

banyó *m.* Banya xicoteta que comença a eixir, o a penes eixida.
• *Cast.* pitón.

barrera *f.* Tanca o fusta col·locada al voltant de l'arena, que serveix de refugi als destres que la boten quan es veuen

perseguits pel bou.
• *Cast.* barrera, tabla.

bàscula *f.* Aparell que s'utilitza per a determinar el pes dels bous, abans d'eixir de la devesa i a la plaça.
• *Cast.* báscula.

bitllet *m.* Paper o cartó de xicotetes dimensions que dóna dret a ocupar una localitat de la plaça.
• *Cast.* billete.

bola *f.* **1.** Peça esfèrica que remata la part superior d'un estoc. **2.** *pl.* Peces esfèriques que es col·loquen a les banyes dels bous per a embolar-los.
• *Cast.* bola.

bou *m.* **1.** Mamífer remugant de la família dels bòvids, de cap gros i massís, amb potents banyes punxegudes recorbades enlaire, que no es castra per a ser utilitzat en la festa del toreig. **2.** *pl.* Correguda de bous. **3. bou embolat** ***a.*** Bou al qual es col·loca boles o fundes adequades a les banyes per a evitar punxar-s'hi. ***b.*** Festa que se celebra amb bous embolats, als quals, sovint, s'encenen les boles.
• *Cast.* **1.** toro. **2.** toros. **3.** toro embolado.

brida *f.* Fre o mos del cavall, el mul, etc.,- amb les regnes i les altres corretges que serveixen per a subjectar-lo al cap de l'animal.
• *Cast.* brida.

brindis *m.* Acció d'oferir el torero el terç o una faena al públic en general, a un grup o a una determinada persona com a demostració d'afecte.
• *Cast.* brindis.

C

cabuda *f.* Capacitat.
• *Cast.* aforo.

calça *f. pl.* Part del vestit del torero amb què cobreix les cames, generalment de color rosa.
• *Cast.* media.

camal *m.* Cadascuna de les dues parts d'uns pantalons que cobreix una cama.
• *Cast.* pernera.

cap *m.* i *f.* Qualsevol animal de la família dels bòvids.
• *Cast.* res.

capa *f.* Capot.
• *Cast.* capa, engaño.

capacitat *f.* Capacitat total de les localitats de la plaça de bous.
• *Cast.* aforo.

capella *f.* Lloc que sol haver-hi a les places permanents per al servei religiós i per a les pràctiques devotes dels destres.
• *Cast.* capilla.

capot *m.* **1.** Peça de roba utilitzada pels toreros en les corregudes de bous i que pot tenir formes diferents segons la funció específica. **2. capot de brega** Capa de tela de color viu, rosaci d'un costat i groguenc de l'altre, que usen els toreros durant el toreig. **3. capot de luxe** (o **de passeig** o **de seda**) Capa curta de seda amb esclavina, brodada en or i plata,

amb lluentons, que els toreros utilitzen durant l'entrada en comitiva. **4. a punta de capot** Forma de torejar ajudant-se de la capa, agafant-la d'una punta i oferint l'altra al bou.
• *Cast.* **1.** capote. **2.** capote de brega. **3.** capote de lujo (*o* de paseo, o de seda). **4.** a punta de capote.

cartell *m.* **1.** Gran full imprés que es fixa en llocs públics, en forma visible, en què apareixen el nom de la ramaderia i dels toreros que participaran en el festeig anunciat, així com la data, l'hora i altres detalls. **2. cartell de luxe** Cartell que està compost per toreros que són figures del toreig. **3. caure del cartell** *fig.* No afrontar un torero el compromís per al qual havia sigut contractat. **4. tenir cartell** *fig.* Tenir un torero popularitat entre els aficionats.
• *Cast.* **1.** cartel. **2.** cartel de lujo. **3.** caerse del cartel. **4.** tener cartel.

casta *f.* Raça d'animals.
• *Cast.* casta.

castrar *v. tr.* Privar (un animal) dels òrgans reproductors.
• *Cast.* castrar.

cavalcadura *f.* Muntura.
• *Cast.* montura.

cavalcar *v. intr.* Ser portat sobre l'esquena d'un cavall o una egua.
• *Cast.* cabalgar.

cavall *m.* **1.** Mamífer de l'ordre dels perissodàctils, de grans dimensions i de constitució forta i àgil alhora, de la família dels èquids, utilitzat, entre altres, en les corregudes de bous pels picadors o pels toreros a cavall.

• *Cast.* caballo.

clarí *m.* **1.** Instrument de vent, de metall, de perforació cònica, sense claus ni pistons, de tub curt i caragolat una vegada o dues i de sons aguts, que s'utilitza per a fer els senyals en el canvis de terç. **2.** *pl.* Empleat de l'empresa encarregat de tocar el clarí en la festa taurina.

• *Cast.* clarín.

clau *f.* Peça de metall que, introduïda al forat del pany, s'empra per a obrir i tancar la porta del corral o d'altres dependències.

• *Cast.* llave.

clavament *m.* **clavament de la pica** Acció i exercici de torejar a cavall.

• *Cast.* rejoneo.

clavar *v. tr.* **clavar la pica** Torejar a cavall.

• *Cast.* rejonear.

cleda *f.* Lloc tancat amb troncs per a tancar-hi el bestiar.

• *Cast.* redil.

clos *m.* Arena.

• *Cast.* redondel.

club *m.* **club taurí** Penya taurina.

• *Cast.* club taurino.

coixinet *m.* Coixí xicotet que es posa sobre els seients durs, de ciment o de fusta, de la plaça.

• *Cast.* almohadilla.

colp *m.* **colp de pica** Ferida causada al bou amb la pica, en l'acció de picar.

• *Cast.* puyazo.

corbatí *m.* Corbata estreta que usen els toreros com a part del vestit.

• *Cast.* corbatín.

corn *m.* Banya.

• *Cast.* cuerno.

cornada *f.* **1.** Colp de banya. **2.** Ferida o contusió produïda per la banya del bou.

• *Cast.* cornada, pitonazo, puntazo.

cornamenta *f.* Banyes d'un animal.

• *Cast.* cornamenta, cornadura, cuerna.

corral *f.* **1. corral de bous** Recinte de les places amb compartiments comunicats entre si on estan tancats els bous. **2.** Cadascun dels compartiments del corral de bous on estan tancats abans de començar la correguda. **3.** Lloc on prova la bravesa i les condicions de toreig dels caps de bestiar.

• *Cast.* **1.** toril, encierro. **2.** chiquero. **3.** tentadero.

corredor *m.* Galeria que hi ha entre la barrera i el mur de la graderia.

• *Cast.* callejón, entrebarrera.

correguda (o **correguda de bous**) *f.* **1.** Festa en què es corren o toregen bous o vedells en una plaça tancada. **2. correguda d'abonament** Qualsevol tipus de festeig que entra dins del cicle de l'abonament que compon una fira o temporada. **3. correguda benèfica** Festeig el producte econòmic del qual es destina a fins benèfics. **4. correguda de vedells** (o **de jònecs**) Toreig de vedells per aficionats no professionals, professionals amb fins benèfics o quadrilles de joves que volen ser toreros. **5. correguda extraordinària** Festeig que no entra en el cartell previ d'abonament.

• *Cast.* **1.** corrida, corrida de toros, encierro. **2.** corrida de abono. **3.** corrida benéfica. **4.** becerrada, novillada. **5.**

corrida extraordinaria.

cria *f.* **1.** Cada nou cap de bestiar en un ramat durant el temps que mama. **2.** Procreació d'animals.

• *Cast.* cría.

criança *f.* Cria 2.

• *Cast.* crianza.

cua *f.* **1.** Floc trenat de cabells que antigament els toreros es deixaven fer un poc més baix de la coroneta i que actualment és postís i subjectat amb un passador. **2.** *fig.* Torero. **3.** Part posterior del cos dels animals vertebrats com el bou i el cavall.

• *Cast.* **1.** coleta. **2.** coleta. **3.** cola, rabo.

cueta *f.* Cua 1.

• *Cast.* Coleta.

D

debut *m.* Presentació o primera actuació en públic d'un torero o d'un ramader.
• *Cast.* debut.

debutant *adj.* i *m.* i *f.* Que debuta.
• *Cast.* debutante.

desorellar *v. tr.* Tallar les orelles (als bous) per a entregar-les com a trofeu al destre triomfador.
• *Cast.* desorejar.

destre -a *m.* i *f.* Torero.
• *Cast.* diestro -tra.

devesa *f.* Extensió de terra coberta de vegetació natural i destinada a la cria i el pasturatge dels bous de toreig.
• *Cast.* dehesa.

distraure *v. tr.* **distraure el bou** Lliurar un altre torero, generalment amb el capot, del perill en què es troba per l'envestida del bou.
• *Cast.* dar (*o* hacer) el quite.

dominar *v. tr.* Segon temps d'un terç consistent a fer que el bou vaja darrere de la capa segons vulga el destre.
• *Cast.* mandar.

E

egua *f.* Femella del cavall, la qual té especial importància en el toreig a cavall.
• *Cast.* yegua.

eixir *v. intr.* **1.** Allunyar-se el torero del terreny del bou en rematar els terços. **2. eixir per la cara** Allunyar-se del terreny del bou en rematar el terç de matar.
• *Cast.* **1.** salir. **2.** salir por la cara.

embolar *v. tr.* Posar boles o fundes adequades a les banyes dels bous o les vaques per evitar punxar-s'hi.
• *Cast.* embolar.

encarregat -ada *m.* i *f.* **encarregat** (o **encarregada**) **de l'arena** Mosso encarregat de mantenir en bones condicions i neta la superfície de l'arena durant el toreig.
• *Cast.* arenero -ra.

entrada *f.* **entrada en comitiva** Desfilada de les quadrilles per l'arena abans de començar la correguda.
• *Cast.* paseíllo.

envestida *f.* Acció d'anar impetuosament el bou a l'encontre d'algú o d'alguna cosa, anar a topar.
• *Cast.* embestida.

esbroncar *v. tr.* Escridassar, el públic, algú per tot allò que afecta negativament l'espec-

tacle.
• *Cast.* abuchear.

escala *f.* Pla inclinat compost d'escalons que serveix per a passar d'un pis a un altre de la plaça.
• *Cast.* escalera.

escola *f.* **1.** Manera pròpia de torejar d'una determinada zona. **2. escola taurina** Centre d'ensenyament de la tècnica i els altres coneixements taurins. **3. tenir escola** Adquirir els coneixements tècnics que exigeix la professió de torero.
• *Cast.* **1.** escuela. **2.** escuela taurina. **3.** tener escuela.

escorxador *m.* **1.** Edifici de les poblacions destinat a matar el bestiar i llevar-li la pell per al consum de la carn. **2.** Dependència de la plaça destinada a llevar la pell del bou una vegada torejat i mort.
• *Cast.* **1.** matadero. **2.** desolladero, matadero.

esmussament *m.* Operació d'acurtar les banyes del bou, cosa que és un frau segons el reglament taurí.
• *Cast.* afeitado.

espasa 1. *f.* Arma ofensiva formada per una llarga fulla tallant i punxant, d'un o dos fils, recta, i una empunyadura, amb guardamà o sense, on s'agarra la mà per al seu maneig. **2.** *m.* Torero encarregat de matar el bou amb l'espasa.
• *Cast.* espada.

espectador -a Persona que assisteix a un espectacle.
• *Cast.* espectador -a.

espontani -ània 1. *adj.* Que actua per un impuls interior. **2.** *m.* i *f.* Aficionat que es llança a l'arena per provar

sort amb el toreig. **3.** Torero 2.

• *Cast.* espontáneo -a.

esqueller *m.* Bou guia, el millor ensenyat de la cleda.

• *Cast.* cabestro.

esquivament *m.* Acció del torero amb el cos per a evitar l'envestida del bou.

• *Cast.* quiebro.

estoc *m.* **1.** Espasa. **2. estoc prim** Estoc molt prim que utilitzen els toreros per rematar el bou quan ferit de mort es troba encara dret.

• *Cast.* **1.** estoque. **2.** verduguillo.

estocada *f.* **1.** Colp d'estoc o espasa que fa el torero per introduir-lo en el cos del bou. **2.** *p. ext.* Ferida produïda amb l'estoc.

• *Cast.* estocada, golletazo.

estrep *m.* **1.** Banda, generalment de fusta, que s'estén en tot el cercle de la tanca o barrera de la plaça de bous, a una altura de trenta o quaranta centímetres de l'arena, per a servir de suport al torero que ha de botar-la. **2.** Cadascuna de les peces de metall, fusta o cuir penjades una a cada costat de la sella per mitjà d'una corretja, on el genet fica els peus i els hi descansa.

• *Cast.* estribo.

F

faena *f.* **1.** Al camp, cadascuna de les operacions que es fan amb el bou. **2.** ***a.*** A la plaça de bous, tot el conjunt de les operacions que fa el torero durant el toreig. ***b.*** *esp.* Brega amb la muleta, preliminar de l'estocada, que fa el torero a la plaça de bous.
• *Cast.* faena.

faixa *f.* Peça llarga de seda, de l'ample de la cintura del torero, indispensable de la indumentària, que serveix per a cenyir el cos amb diferents voltes i donar-li major esveltesa.
• *Cast.* faja.

ferradura *f.* Banda estreta de ferro, en forma d'arc, adaptable al casc d'un cavall, un mul, etc., al qual es fixa.
• *Cast.* herradura.

festa (o **festa de bous**, o **festa taurina**) *f.* **1.** Qualsevol tipus de celebració taurina, tant espectacles reglamentats celebrats en places de bous com espectacles populars al carrer. **2.** Tot allò relacionat i pertanyent al món dels bous.
• *Cast.* fiesta (*o* fiesta de toros, *o* fiesta taurina).

festeig (o **festeig taurí**) *m.* Festa.
• *Cast.* festejo (*o* festejo taurino).

festival m. Espectacle celebrat amb fins benèfics on es pot torejar qualsevol classe de cap, amb la condició que siguen mascles.
• *Cast.* festival.

fira (o **fira taurina**) *f.* Cicle de festejos taurins que tenen lloc, generalment, amb motiu de festes patronals.
• *Cast.* feria (*o* feria taurina).

G

galeria *f.* **1.** Lloc de la plaça destinat a públic. **2.** *fig.* Públic que desconeix les regles de la tauromàquia.
• *Cast.* galería.

genet -a *m.* i *f.* Cadascun dels dos agutzils a cavall que en les corregudes de bous i les de vedells picades precedeixen la quadrilla durant l'entrada en comitiva i reben del president la clau del corral dels bous i que després fan complir el reglament als toreros.
• *Cast.* alguacilillo -illa.

grada *f.* **1.** Escaló gran, d'obra, corregut, que serveix de seient collectiu. **2.** Localitat coberta i situada a la part superior de la graderia. **3.** Graderia.
• *Cast.* grada.

graderia *f.* **1.** Conjunt de grades de la plaça. **2.** Públic que s'asseu a la graderia.
• *Cast.* gradería, tendido.

guarniment *m. pl.* Conjunt de corretges, collar, brides, etc., que es posa a un cavall per a muntar-lo.
• *Cast.* guarnición, jaez.

H

honorari *m. pl.* Retribució d'un empresari al torero per la seua actuació i la de la quadrilla.

• *Cast.* honorario.

I

indult *m.* Gràcia per la qual es perdona la vida a un bou, generalment en les corregudes-concurs de ramaderies i a petició del públic.
• *Cast.* indulto.

infermeria *f.* Dependència annexa de les places destinada a curar els toreros de les possibles ferides durant el toreig i assistir, si és el cas, els espectadors o empleats de la plaça.
• *Cast.* enfermería.

intent *m.* Acció d'obrar per aconseguir rematar el bou amb la punta de l'estoc prim o de l'estoc, però sense arribar a consumar-se.
• *Cast.* intento.

inútil *adj.* i *m.* i *f.* Dit del que és un mal torero.
• *Cast.* maleta.

J

jaqueta *f.* **jaqueta curta** Torera.
• *Cast.* chaquetilla.

jònec -ega *m.* i *f.* Vedell.
• *Cast.* novillo -lla.

jupetí *m.* Peça del vestit taurí, sense mànigues, que arriba fins a la cintura i cobreix el pit i l'esquena.
• *Cast.* chaleco.

jurat *m.* Grup de persones que determina qui són els triomfadors d'una festa taurina, una correguda-concurs o una fira taurina.
• *Cast.* jurado.

L

labor *f.* Faena.
• *Cast.* labor.

llança *f.* Arma ofensiva consistent en un pal llarg de fusta que té a la punta un tros de ferro punxegut i tallant i que ha donat lloc a les piques.
• *Cast.* lanza.

lloc *m.* **lloc entre sol i ombra** Part de la plaça en què toca el sol quan comença la correguda i s'hi projecta més tard l'ombra de l'edifici.
• *Cast.* sol y sombra.

llotja *f.* Localitat independent amb balcó.
• *Cast.* palco.

llums *f. pl. fig.* Lluentons brillants que adornen el vestit dels toreros, per això aquest és conegut com *vestit de llums.*
• *Cast.* luces.

localitat *f.* **1.** Cadascun dels seients d'una plaça de bous. **2.** Entrada, bitllet, que dóna dret a una localitat.
• *Cast.* localidad.

M

majoral -a 1. *m.* i *f.* Persona encarregada de la ramaderia que té a les seues ordres, en representació del ramader, els vaquers, pastors i altres mossos de camp. **2.** *f.* Dona del majoral.
• *Cast.* **1.** mayoral -a. **2.** mayorala.

marca *f.* **1.** Senyal distintiu del bestiar d'un ramat. **2.** Ferro utilitzat per a marcar el ramat.
• *Cast.* marca.

marcar *v. tr.* **1.** Posar una marca als bous d'una mateixa ramaderia per distingir-la d'una altra. **2.** *fig.* Assenyalar el terç sense realitzar-lo satisfactòriament.
• *Cast.* marcar.

matador -a *m.* i *f.* **1.** Persona que, a l'escorxador, o en un altre lloc adient, mata i esquartera els animals. **2.** Destre encarregat de torejar i de matar el bou amb l'estoc.
• *Cast.* matador -a.

mestre -a 1. *m.* i *f.* Matador de bous. **2.** *m.* Esqueller.
• *Cast.* maestro -tra.

metge -essa *m.* i *f.* Persona que té autorització acadèmica i legal per a exercir la medicina, i que forma part de l'equip mèdic de la infermeria.
• *Cast.* médico -ca.

mocador *m.* **1.** Peça quadrada de tela utilitzada pel president del festeig per a transmetre ordres determinades segons el color. **2.** Peça quadrada de tela, d'un o dos pams d'amplària, que utilitza el públic per demanar trofeus per al torero.
• *Cast.* pañuelo.

monosabio *m.* Mosso que ajuda els picadors amb una vara durant el toreig a les places, i que generalment també alimenta i cuida els cavalls que s'hi utilitzen.
• *Cast.* monosabio.

mosso *m.* **1. mosso de banderilles** Empleat de l'empresa encarregat de poporcionar les banderilles en el moment oportú als toreros que vagen a executar el terç. **2. mosso de quadra** Persona encarregada d'alimentar i cuidar els cavalls que s'utilitzen durant el festeig taurí.
• *Cast.* **1.** mozo de banderillas. **2.** mozo de cuadra.

montera *f.* Gorra de color negre, matèria rica de vellut, passamaneria de seda i borles als costats, que usen els destres de peu amb el vestit de torejar.
• *Cast.* montera.

moviment *m.* **moviment de capa** Passada de capa a dos mans.
• *Cast.* capotazo.

mul -a *m.* i *f.* Híbrid de l'ase i l'egua o del cavall i la somera.
• *Cast.* mulo -la.

muleta *f.* Instrument fonamental en el toreig que utilitza el matador, consistent en un pal prim, amb una punxa en un dels extrems, del qual penja una cap roja que utilitza el torero

per fer la faena i el terç suprem.

• *Cast.* muleta.

muntura *f.* **1.** Bèstia sobre la qual es cavalca. **2.** Forma de muntar un genet. **3.** Guarniments.

• *Cast.* montura.

músic -a *m.* i *f.* Professional de la música que intervé a les places de bous, agrupat en una banda, que amenitza l'espectacle taurí tocant pas-dobles.

• *Cast.* músico -ca.

música *f.* **1.** Art que s'expressa per mitjà de l'ordenació dels sons en el temps. **2.** Conjunt, banda, de músics que toquen junts. **3.** En forma exclamativa, sol·licitud que fa el públic d'alguna com-posició musical per acompanyar la faena del destre quan aquest toreja amb la muleta.

• *Cast.* música.

número *m.* Guarisme que, amb un ferro candent, es col·loca a cada cap de bestiar amb la identificació individual. •*Cast.* número.

O

¡olé! *interj.* Interjecció que serveix per a animar i aplaudir els toreros.
• *Cast.* ¡olé!

ombra *f.* Part de la plaça en què es projecta l'ombra de l'edifici durant el festeig.
• *Cast.* sombra.

ordenança *f. pl.* Conjunt de preceptes que reglamenten el funcionament de la festa taurina.
• *Cast.* ordenanza.

orella *f.* **1.** Òrgan dels animals que consisteix en un replec extern de la pell al voltant del conducte auditiu i que permet detectar les vibracions produïdes en el medi ambient. **2.** Premi que se li atorga al torero per la faena ben feta, consistent en una orella del bou o les dues. **2. tallar una orella** (o **les dues orelles**, o **la cua**) *fig.* Aconseguir com a premi una orella, les dues o la cua.
• *Cast.* **1.** oreja. **2.** cortar una oreja (o las dos orejas, o el rabo).

ovació *f.* Clamorosa i joiosa manifestació que col·lectivament es tributa al torero a cavall com a premi a la seua faena, o al ramader o majoral pel bon joc de la ramaderia.
• *Cast.* ovación.

P

padrí -ina *m.* i *f.* Torero que cedeix el bou de l'alternativa a l'espasa novell.

• *Cast.* padrino -na.

pantalon *m. pl.* Peça de vestir que cobreix el tronc de la cintura per avall i, separadament, cada cama fins als peus o una alçària qualsevol, que utilitzen els encarregats de l'arena, *monosabios* i encarregats del tir de mules.

• *Cast.* pantalón.

pas-doble (o **pas-doble taurí**) *m.* Peça musical, d'origen militar, que es toca als espectacles taurins i que imprimeix vivesa i alegria als terços.

• *Cast.* pasodoble (*o* pasodoble taurino).

passada *f.* **1. passada de capa** Acció del torero que, servint-se de la capa, la muleta o el cos, fa que el bou passe pròxim a ell, i el burla, com també fa el torero a cavall. **2. passada per a distraure el bou** Acció del torero, generalment amb el capot, per a lliurar un altre de l'envestida del bou.

• *Cast.* **1.** lance, suerte. **2.** quite.

penya (o **penya taurina**) *f.* Grup de persones que tenen com a finalitat la defensa i promoció de la festa dels

bous.

• *Cast.* peña (*o* peña taurina).

peó -ona *m.* i *f.* Torero subaltern de peu, auxiliar del torero.

• *Cast.* peón -ona.

pica *f.* Barra llarga de fusta acabada en una punta de ferro, que s'usa en les corregudes de bous per a aturar-los i picar-los.

• *Cast.* pica, rejón, rejoncillo, garrocha.

picador -a *m.* i *f.* Torejador a cavall amb pica.

• *Cast.* picador -a.

plaça (o **plaça de bous**) *f.* Espai redó voltat de seients escalonats, on es fan les corregudes de bous.

• *Cast.* plaza (*o* plaza de toros).

plastró *m.* Peça composta de dues lones impermeabilitzades, farcides de cotó, també impermeabilitzat, que es posa als cavalls per a protegir-los el pit i el costat dret en el terç de picar.

• *Cast.* peto.

pleta *f.* Cleda.

• *Cast.* redil.

plomall *m.* Adornament de plomes que es posa als caps de les mules i, a vegades, als cavalls de torejar.

• *Cast.* penacho.

plomell *m.* Plomall.

• *Cast.* penacho.

porta *f.* **1.** Obertura feta en un paret des del sòl fins a una altura convenient, que serveix per a entrar a la plaça, o eixir-ne. **2. porta gran** Porta més gran de l'interior de la plaça que comunica el corredor amb la part externa d'aquesta.

• *Cast.* **1.** puerta. **2.** portón.

porter -a *m.* i *f.* Persona

que guarda, tanca i obri les portes de la plaça.
• *Cast.* portero -ra.

presidència *f.* **1.** Representació de l'autoritat que dirigeix el toreig i protegeix l'ordre de la plaça durant la correguda. **2.** Lloc que ocupen les autoritats que dirigeixen el toreig i protegeixen l'ordre durant la correguda.
• *Cast.* presidencia.

president -a *m.* i *f.* Persona de l'autoritat que exerceix les funcions directes del toreig que prescriuen els reglaments i les de mantenidor de l'ordre públic a la plaça.
• *Cast.* presidente -ta.

prova *f.* **prova de vedells** (o **de jònecs**) Prova que es fa al camp de la bravesa dels caps de bestiar, abans de torejar-los.
• *Cast.* tienta.

públic *m.* Conjunt de les persones reunides a la plaça per a assistir a un festeig taurí.
• *Cast.* público.

punta *f.* **punta de pica** Punta d'acer en un extrem de la pica dels picadors i vaquers, amb què estimulen o castiguen els caps de bestiar.
• *Cast.* puya.

punyalet (o **punyal curt**) *m.* Instrument de tall agut i curt amb què es remata els bous.
• *Cast.* cachete.

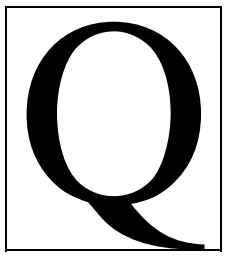

quadra *f.* **1.** Estable de cavalls o de muls. **2.** Conjunt de cavalls que hi ha a la plaça de bous per al festeig.
• *Cast.* cuadra.

quadrilla *f.* Conjunt de toreros de peu dirigits per un primer espasa.
• *Cast.* cuadrilla.

quilogram *m.* Unitat de massa de 1.000 grams que s'usa actualment per a indicar el pes dels bous.
• *Cast.* kilogramo.

R

ramaderia *f.* Conjunt del bestiar, bous o altres caps, d'un país, comarca o localitat, o d'un tractant.
• *Cast.* ganadería.

ramat *m.* Conjunt d'un cert nombre de caps de bestiar que es crien i pasturen junts o que algú cria i fa pasturar junts.
• *Cast.* manada.

refugi *m.* Tanca que es posa davant de la barrera o paret de la plaça de bous i els corrals, separada suficientment d'aquesta perquè puga refugiar-se el torero.
• *Cast.* burladero.

reglament (o **reglament taurí**) *m.* Conjunt ordenat de regles, disposicions i preceptes, dictades per l'autoritat competent per al funcionament de tot allò referent a les corregudes de bous.
• *Cast.* reglamento (*o* reglamento taurino).

rematador -a *m.* i *f.* Encarregat de rematar el bou, després d'acabat el toreig i ferit de mort l'animal.
• *Cast.* cachetero -ra, puntillero -ra.

ressenya *f.* **1.** Nota del ramader sobre les qualitats, aptituds, característiques i condicions de cadascun dels caps. **2.** Crònica d'una correguda o de

qualsevol festeig taurí.
• *Cast.* reseña.

retirar-se *v. pron.* Abandonar la professió activa un torero, per a la qual cosa es talla la cua distintiva de l'ofici.
• *Cast.* cortarse la co-
-leta.

revista *f.* **1.** Publicació periòdica amb escrits i fotografies de la festa de bous. **2.** Ressenya àmplia d'una correguda o festa taurina.
• *Cast.* revista.

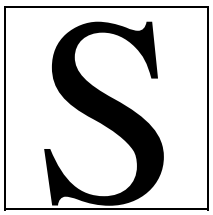

sagnar *v. intr.* Obrir, el picador, una ferida al bou amb la pica, fent-li vessar sang amb la finalitat d'excitar-lo per a la faena de la muleta.
• *Cast.* sangrar.

salutació *f.* Gest per expressar respecte que fan els toreros i les quadrilles al president de la correguda després de l'entrada en comitiva.
• *Cast.* saludo.

sol *m.* Part de la plaça en què toca el sol durant la correguda.
• *Cast.* sol.

subaltern -a Torero que forma part de la quadrilla a les ordres del matador.
• *Cast.* subalterno -na.

T

taquilla *f. pl.* **1.** Caseller per als bitllets dels festejos taurins. **2.** Lloc on es despatxen els bitllets. **3.** Recaptació obtinguda en cada funció d'un espectacle taurí.
• *Cast.* taquilla.

taurí -ina 1. *adj.* Relatiu o pertanyent al bou, a les corregudes de bous. **2.** *m.* i *f.* Persona relacionada amb la festa i tot allò referent als bous.
• *Cast.* taurino -na.

tauròfil -a *adj.* i *m.* i *f.* Aficionat a les corregudes de bous.
• *Cast.* taurófilo -la.

tauròmac -a 1. *adj.* Relatiu o pertanyent a la tauromàquia. **2.** *m.* i *f.* Persona entesa en tauromàquia.
• *Cast.* taurómaco -ca.

tauromàquia *f.* **1.** Conjunt de regles i de convencions de la correguda de bous, que regeixen a les diferents places. **2.** Toreig.
• *Cast.* tauromaquia.

terç *m.* **1.** Cadascuna de les tres etapes (vares, banderilles i mort del bou) en què es divideix el toreig. **2.** Cadascuna de les tres parts que es consideren en l'altura de la cavalleria.
• *Cast.* tercio.

tir *m.* **tir de mules** Animal o conjunt d'animals, generalment

adornat amb banderes, borles i cintes, i amb picarols als guarniments, que s'utilitza a les places per a traure arrossegant els animals morts de l'arena.
• *Cast.* mulillas.

tombar *v. tr.* Fer caure, el bou, en l'envestida el cavall i el picador.
• *Cast.* derribar.

toreig *m.* Acció, exercici o art de torejar, o bé a peu o bé a cavall.
• *Cast.* toreo, lidia.

torejador -a 1. *adj.* Que toreja. **2.** *m.* i *f.* Torero. **3. torero** (o **torera**) **a cavall** Professional que toreja o clava piques a cavall. **4. torejador de vedells** (o **de jònecs**) Professional que toreja vedells.
• *Cast.* **1.** lidiador -a. **2.** lidiador -a. **3.** rejoneador -a **4.** novillero -ra.

torejar *v.* **1.** *tr.* Incitar un bou perquè envestesca i esquivar-ne les envestides. **2.** *intr.* Lluitar amb el bou en una plaça fins a matar-lo segons les regles de la tauromàquia.
• *Cast.* torear, lidiar.

torera *f.* Peça de vestir que cobreix el tronc fins a la cintura, cenyida, sense botons i usada pels toreros.
• *Cast.* torera.

torero *m.* **1.** ***a.*** *adj.* Relatiu o pertanyent al torero. ***b.*** *m.* i *f.* Persona que toreja. **2. torero espontani** Aficionat que es llança a l'arena per intentar torejar.
• *Cast.* **1.** torero, lidiador. **2.** espontáneo.

toro *m.* Bou.
• *Cast.* toro.

trau *m.* **1.** Ferida feta al bou per la pica que només penetra la pell i no provoca hemorràgia. **2.** Ferida profunda feta

al cos del torero o picador per una cornada.
• *Cast.* ojal.

triomfador -a *adj.* i *m.* i *f.* Que triomfa en un festeig o una fira.
• *Cast.* triunfador -a.

V

vaca *f.* Femella adulta del bou.
• *Cast.* vaca.

vedell -a *m.* i *f.* Bou, vaca, que no té més d'un any.
• *Cast.* novillo -lla.

verònica *f.* Passada de capa en què el torero espera l'envestida del bou tenint-la estesa amb les dues mans davant d'aquest.
• *Cast.* verónica.

vestit *m.* **vestit de torero** Vestit peculiar del torero, brodat d'or i plata, amb lluentons, compost de calces, sabatilles, faixa, corbata, torera, camisa o camisola, tirants i montera.
• *Cast.* traje de luces.

veterinari -ària 1. *adj.* Relatiu o pertanyent a la veterinària. **2.** *m.* i *f.* Persona que per professió o estudi es dedica a la veterinària. **3.** *f.* Ciència i art de curar les malalties dels animals.
• *Cast.* veterinario -ria.

volantí *m.* Volta lleugera feta en l'aire pel torero, a conseqüència d'una agafada.
• *Cast.* voltereta.

volta *f.* **1.** Premi que demana el públic, consistent a recórrer el clos de la plaça el torero o un altre dels protagonistes del festeig, passant al costat de la barrera, com a

reconeixement a la seua labor. **2.** Recorregut que es fa al bou després de mort, amb el tir de mules, pel seu bon joc en el toreig.
• *Cast.* vuelta.

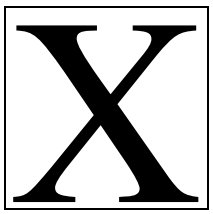

xiulada *f.* Acció del públic de mostrar amb xiulets la seua desaprovació per tot el que ocorre a l'arena.
• *Cast.* silba, pita.

VOCABULARI
CASTELLÀ-VALENCIÀ

A

abrevadero abeurador
abono abonament
abuchear esbroncar
acomodador -a acomodador -a
acornear banyegar
adorno adornament
afeitado esmussament
aficionado -da aficionat -ada
aforo capacitat, cabuda
alguacilillo -illa genet -a
almohadilla coixinet
alternativa alternativa
anillo arena
apadrinar apadrinar
aplauso aplaudiment
apoderado -ada apoderat -da
arena arena
arnés arnés
arrastre arrossegament
arreo arreu
arte art
asta banya
astado -da banyat -ada
aviso avís

B

banderilla banderilla
banderillear clavar banderilles
banderillero -ra banderiller -a
barrera barrera
báscula bàscula
becerrada correguda de vedells (*o* de jònecs)
billete bitllet
bola bola
brida brida
brindis brindis
burladero refugi

C

cabalgar cavalcar
caballo cavall
cabestro esqueller
cachete punyalet (*o* punyal curt)
cachetero -ra rematador -a
callejón corredor
capa capa
capilla capella
capotazo moviment de capa
capote capot **capote de brega** capot de brega **capote de lujo** (o **de paseo**, o **de seda**) capot de luxe, de passeig, de seda **a punta de capote** a punta de capot
cartel cartell **cartel de lujo** cartell de luxe **caerse del cartel** caure del cartell **tener cartel** tenir cartell
casta casta
castrar castrar
chaleco jupetí
chaquetilla jaqueta (*o* jaqueta curta)

chiquero corral
clarín clarí
club taurino club taurí
cogida agafada
cola cua
coleta cua, cueta **cortarse la coleta** retirar-se
corbatín corbatí
cornada cornada
cornadura cornamenta
cornamenta cornamenta
corral corral
corrida correguda **corrida de toros** correguda de bous (*o* de toros) **corrida de abono** correguda d'abonament **corrida benéfica** correguda benèfica **corrida extraordinaria** correguda extraordinària
cría cria
crianza criança
cuadra quadra
cuadrilla quadrilla
cuerna cornamenta
cuerno banya, corn

D

debut debut
debutante debutant
dehesa devesa
derribar tombar
desolladero escorxador
desorejar desorellar
diestro -tra destre -a

E

embestida envestida
embolar embolar

empitonar banyegar
encierro corral de bous, correguda
enfermería infermeria
engaño capa
entrebarrera corredor
escalera escala
escuela escola **escuela taurina** escola taurina **tener escuela** tenir escola
espada espasa
espectador -a espectador -a
espontáneo -a espontani -ània, torero espontani
estocada estocada
estoque estoc
estribo estrep

F

faena faena
faja faixa
feria (o **feria taurina**) fira (*o* fira taurina)
festejo (o **festejo taurino**) festeig (*o* festeig taurí)
festival festival
fiesta (o **fiesta de toros,** o **fiesta taurina**) festa (*o* festa de bous, *o* festa taurina)

G

galería galeria
ganadería ramaderia
garrocha pica
golletazo estocada
grada grada
gradería graderia
graderío graderia
guarnición guarniment

H

herradura ferradura

honorario honorari

I

indulto indult

intento intent

J

jaez guarniment

jurado jurat

K

kilogramo quilogram

L

labor labor
lance passada de capa
lanza llança
lidia toreig
lidiador -a torero -ra
lidiar torejar

llave clau
localidad localitat
luces llums

M

maestro -tra mestre -a
maleta inútil
maletilla aprenent de torero
manada ramat
mandar dominar
marca marca
marcar marcar
matadero escorxador
matador -a matador -a
mayoral -a majoral -a
media calça
médico -ca metge -essa
monosabio *monosabio*
montera montera
montura muntura
mozo -za de banderillas mosso -sa de banderilles **mozo -za de cuadra** mosso -sa de quadra **mozo -za de estoques** ajudant -a del matador
muleta muleta
mulillas tir de mules
mulo -la mul -a
música música
músico -ca músic -a

N

novillada correguda de vedells (*o* de jònecs)
novillero -ra torejador de vedells (*o* de jònecs)
novillo -illa vedell -a, jònec -ega
número número

O

ojal trau
¡olé! ¡olé!
ordenanza ordenança
oreja orella
ovación ovació

P

padrino -na padrí -ina
palco llotja
palitoque banderilla
palitroque banderilla
pantalón pantalon (*o* pantalons)
pañuelo mocador
paseíllo entrada en comitiva
pasodoble pas-doble
penacho plomall
peña (o **peña taurina**) penya (*o* penya taurina)
peón peó
pernera camal
peto plastró
pica pica
picador -a picador-a
pita xiulada
pitón banyó
plaza (o **plaza de toros**) plaça (*o* plaça de bous)
portero -ra porter -a
portón porta gran
presidencia presidència
presidente -ta president -a
público públic
puerta porta
puntillero -ra rematador -a
puya punta de pica
puyazo colp de pica

Q

quiebro esquivament
quite passada per a distraure el bou **dar** (o **hacer**) **el quite** distraure el bou

R

rabo cua
redil cleda, pleta
redondel arena, clos
reglamento (o **reglamento taurino**) reglament (*o* reglament taurí)
rejón pica
rejoncillo pica
rejoneador -a torero -a a cavall
rejonear clavar la pica
rejoneo clavament de la pica
reseña ressenya
revista revista
ruedo arena **echarse al ruedo** baixar a l'arena

S

salir eixir
saludo salutació
sangrar sagnar
silba xiulada
sol sol
sol y sombra lloc entre sol i ombra
sombra ombra
subalterno -na subaltern -a

T

tabla barrera
taquilla taquilla
taurino -na taurí -ina
taurófilo -la tauròfil -a
taurómaco -ca tauròmac -a
tauromaquia tauromàquia
tendido graderia
tentadero corral
tercio terç
tienta prova de vedells (*o* de jònecs)
torear torejar
toreo toreig
torera torera
torero -ra torero -a
toril corral de bous
toro bou, toro **toro embolado** bou embolat **toros** bous
traje de luces vestit de torero
triunfador -a triomfador -a

V

vaca vaca
verónica verònica
verduguillo estoc prim
veterinario -ria veterinari -ària
voltereta volantí
vuelta volta

Y

yegua egua